

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONKURENCIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-1099
18, 33 IR 39 STRAIPSNŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto įstatymo projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 (toliau – Konkurencijos įstatymas) 18, 33 ir 39 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto (toliau – Įstatymo projektas) tikslas – skatinti pažangią ūkio subjektų veiklos priežiūrą ir užtikrinti stabilesnę verslo aplinką, patenkinant konsultavimosi ir metodinės pagalbos gavimo poreikius, paskatinti Konkurencijos tarybą imtis prevencinių veiksmų ir savo veiklą orientuoti ne tik į baudimo funkcijos įgyvendinimą, užtikrinti didesnę asmenų ir visuomenės pasitikėjimą Konkurencijos tarybos veikla.

1.1. Dėl Įstatymo projekto 1 straipsnio rengimą paskatinusių priežasčių

Įstatymo projekto 1 straipsniu siekiamų pokyčių būtinumą sąlygoja esmingai pasikeitęs požiūris į subjektų veiklos priežiūrą. Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija (toliau – Ekonomikos ir inovacijų ministerija), būdama verslo priežiūros veiklos gerinimo koordinatorė, nuolat pabrėžia pažangiosios verslo priežiūros siekį.¹ Atsisakoma požiūrio, kad teisės aktų laikymąsi galima užtikrinti tik tyrimo atlikimu ir poveikio priemonių ūkio subjektams taikymu. Prioritetas teikiamas metodinės pagalbos teikimui, subjektų švietimui ir mokymui tam, kad teisės aktų laikymasis būtų užtikrinamas bendradarbiavimu, nesukeliant subjektams nepakeliamos priežiūros naštos.²

Skatinama pažangi ūkio subjektų veiklos priežiūra yra išsivysčiusios teisinės valstybės pagrindas. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau – Konstitucinis Teismas) jurisprudencijoje ne kartą akcentuota teisinio reglamentavimo aiškumo svarba ir su tuo susijusi teisėtų lūkesčių apsauga, teisinis tikrumas ir teisinis saugumas (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. ir 2020 m. rugsėjo 2 d. nutarimai). Metodinės pagalbos ir konsultacijų teikimas, aiškus, konkretus ir individualioms aplinkybėms paremtas konsultavimas didina teisės aktų laikymosi lygį, užtikrina pažeidimų prevenciją, skatina pasitikėjimą priežiūros institucijomis ir jų galimu abipusiu bendradarbiavimu.

¹ Ekonomikos ir inovacijų ministerijos internetinė svetainė. Verslo priežiūros politika [interaktyvus]: <https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/verslo-aplinka/verslo-prieziuros-politika>.

² Aiškinamasis raštas dėl įstatymų projektų reg. Nr. XIII P-4142- XIII P-4144 [interaktyvus]: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAK/4f1cfcfb2012c11ea90d5d63c859a8aa7?jfwid=-1ftdjefnw>.

Valstybei skiriant didelį dėmesį pažangiai ūkio subjektų veiklos priežiūrai, Ekonomikos ir inovacijų ministerija yra paskelbusi Verslo priežiūros vadovą³. Nurodoma, kad ilgalaikėje perspektyvoje metodinės pagalbos teikimas yra daug efektyvesnė priemonė, nei pažeidimų fiksavimas. Laiku gavę informaciją ūkio subjektai geriau supranta, kaip laikytis teisės aktų reikalavimų. Taip pat pastebima, kad verslo priežiūra metodinės pagalbos teikimu papildoma teisinio reglamentavimo vaidmenį – ji reikalinga tam, kad padėtų subjektams suprasti ir tinkamai laikytis teisės aktų reikalavimų. Norint, kad ūkio subjektų vykdoma veikla nekenktų visuomenei, valstybė privalo siekti, kad teisės aktai būtų aiškūs ir suprantami. O esant neaiškumų dėl konkretaus teisės akto taikymo, priežiūros institucijos, teikdamos konsultacijas ir įgyvendindamos metodinės pagalbos priemones, turi papildyti tokio subjekto žinias. Metodinės pagalbos teikimui skiriant ypatingą dėmesį, Ekonomikos ir inovacijų ministeriją yra paskelbusi Vienodos ir kokybiškos asmenų konsultavimo praktikos užtikrinimo gairės⁴. Valstybės politikos pokyčius, skatinant pažangią ir bendradarbiavimu bei metodinės pagalbos teikimu grįstą ūkio subjektų priežiūrą, aktyviai skatina ir pažangą šioje srityje teigiamai vertina Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija.⁵

Šiuolaikinės ir pažangios verslo priežiūros modelis aiškiai atsispindi Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – Viešojo administravimo įstatymas) ir su juo susijusiuose priimtuose reglamentavimo pakeitimuose.⁶ Ekonomikos ir inovacijų ministerija laikosi pozicijos, kad pažangios ūkio subjektų veiklos priežiūros siekis turi atsispindėti ir konkurenciją reglamentuojančių teisės aktų srityje.⁷

Įstatymo projekto 1 straipsnio teikimą paskatinusios priežastys

Išskirtinos trys esminės aplinkybės, lemiančios poreikį įtvirtinti Įstatymo projekto 1 straipsnyje numatytą teisinį reglamentavimą.

Pirma, Konkurencijos tarybos funkcijas reglamentuojančiose nuostatose nėra įtvirtintos tiesioginės Konkurencijos tarybos funkcijos (metodinės pagalbos teikimo, konsultavimo,

³ Ekonomikos ir inovacijų ministerija. Verslo priežiūros vadovas [interaktyvus]: <https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Verslo%20prieziura%20vadovas.pdf>.

⁴ Ekonomikos ir inovacijų ministerija. Vienodos ir kokybiškos asmenų konsultavimo praktikos užtikrinimo gairės [interaktyvus]:

[https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Vienodos%20ir%20kokybi%20C5%A1kos%20asmen%20C5%B3%20konsultavimo%20praktikos%20u%20C5%BEtikrinimo%20gair%20C4%97s\(1\).pdf?cf_chl_tk=K3nNPGcPNBubjoeXPS98D9oLNYoYkjgKWCjTp3n2HI-1677864832-0-gaNycGzNDtA](https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Vienodos%20ir%20kokybi%20C5%A1kos%20asmen%20C5%B3%20konsultavimo%20praktikos%20u%20C5%BEtikrinimo%20gair%20C4%97s(1).pdf?cf_chl_tk=K3nNPGcPNBubjoeXPS98D9oLNYoYkjgKWCjTp3n2HI-1677864832-0-gaNycGzNDtA)

⁵ Ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų pažangumo vertinimas (švieslentė) 2017 metų ataskaita [interaktyvus]: [https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/1_%20Ataskaita%20\(final\).pdf](https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/1_%20Ataskaita%20(final).pdf).

⁶ Pavyzdžiui, 2020 m. gegužės 28 d. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 pakeitimo įstatymas, 2014 m. lapkričio 11 d. Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo Nr. VIII-1234 2, 8, 36-1, 36-2, 36-4 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 36-8 ir 36-9 straipsniais įstatymas ir kt.

⁷ Ekonomikos ir inovacijų ministerija. Konkurencijos politika [interaktyvus]: <https://eimin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/verslo-aplinka/konkurencijos-politika>.

pažeidimų prevencijos), būtinos, siekiant užtikrinti pažangią ūkio subjektų veiklos priežiūrą. Toks reglamentavimo trūkumas yra ydingas, kadangi kitų viešojo administravimo subjektų veiklą reglamentuojančiuose teisės aktuose tokios funkcijos yra tiesiogiai įtvirtintos konkrečių viešojo administravimo subjektų veiklą reglamentuojančiuose įstatymuose ar poįstatyminiuose teisės aktuose (veiklos nuostatose). Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatyme (42 straipsnio 12 dalis), Lietuvos Respublikos asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme (11 straipsnio 2 dalies 1 punktas), Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnybos nuostatose (21.3 punktas), Valstybinės teritorijų planavimo ir statybos inspekcijos prie Aplinkos ministerijos nuostatose (11.2.11 ir 11.2.19 punktai) ir kt.

Antra, esamas reglamentavimas nesudaro prielaidų Konkurencijos tarybos atliekamos priežiūros srityje formuoti pažangiai ūkio subjektų veiklos priežiūrai. Konkurencijos taryba viešai skelbia, kad dėl konkrečių ūkio subjektų ar viešojo administravimo subjektų veiksmų atitikties teisės aktų reikalavimams Konkurencijos taryba sprendžia tik atlikusi tyrimą ir įvertinusi aplinkybių visumą, kai yra įstatymo numatytas pagrindas tokiam tyrimui atlikti.⁸ Konkurencijos taryba dėl individualių ir konkrečių suinteresuoto asmens prašyme dėl konsultacijos išdėstytų aplinkybių teigia pasisakanti tik atlikusi tyrimą.

Konkurencijos tarybos praktika nėra suderinama su pažangia ūkio subjektų veiklos priežiūra, kurios esminė ir prioritetinė paskirtis priežiūros resursus paskirti ne tyrimų atlikimui ar baudų skyrimui, o pirmiausiai, konsultavimui, metodinės pagalbos ir rekomendacijų ūkio subjektams ir viešojo administravimo subjektams teikimui. Metodinės pagalbos teikimas yra neatskiriama pažeidimų prevencijos sudėtinė dalis, sudaranti sąlygas užtikrinti realų ir efektyvų teisės aktų laikymąsi. Subjekto kreipimasis konsultacijos yra jo rizikingumą mažinanti aplinkybė (Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairių, patvirtintų Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 511 7.5 punktas), rodanti tokio subjekto suinteresuotumą laikytis jo veiklai taikomų teisės aktų dėl kurių taikymo ir įgyvendinimo įstatymuose turi būti aiškiai apibrėžta priežiūrą atliekančio subjekto konsultavimo ir metodinės pagalbos teikimo veikla.

Trečia, Ekonomikos ir inovacijų ministerijos atlikti tyrimai rodo, kad Konkurencijos taryba nesivadovauja pažangios ūkio subjektų veiklos priežiūros metodais. Pagal Priežiūros institucijų veiklos pažangumo (Švieslentės) metodiką atliktuose tyrimuose, siekiant įvertinti kaip yra įgyvendinamos pažangios verslo priežiūros priemonės, diegiant su jomis susietas

⁸ Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos internetinė svetainė. Konsultavimas [interaktyvus]: <https://kt.gov.lt/lt/struktura-ir-kontaktine-informacija/asmenu-aptarnavimas-ir-konsultavimas-1/konsultavimas>.

moderniausias veiklos praktikas, Konkurencijos tarybos atliekamos priežiūros pažangumo vertinimas yra žemas. Pagal Švieslentės 2017 metų ataskaitą⁹, Konkurencijos taryba konsultavimo funkcijų srityje 10 balų vertinimo skalėje buvo įvertinta tik 2,5 balu. Bendras Konkurencijos tarybos pažangumo vertinimo indeksas siekė tik 6,19 balo. Nors pagal 2020 metais parengtą ataskaitą¹⁰ bendras Konkurencijos tarybos pažangumo vertinimas maksimalioje 2 balų skalėje įvertintas geriau – siekė 1,09 balo, pažangumo pokytis buvo minimalus (tik 0,49 balo). Konkurencijos taryba, turėdama žemą įvertinimą konsultavimo funkcijų vykdymo srityje 2017 metų ataskaitoje, 2020 metais parengtoje ataskaitoje nepateko net tarp 15 didžiausių pažangą konsultavimo kategorijoje padariusių viešojo administravimo subjektų.

Nors pažangi ūkio subjektų veiklos priežiūra ir metodinės pagalbos teikimas ūkio subjektų veiklos priežiūros funkcijų įgyvendinime yra valstybės išskiriama kaip prioritetinga sritis, ši esminė priežiūros funkcija šiai dienai niekaip neatsispindi įstatymu reglamentuojamose Konkurencijos tarybos funkcijose. Kaip rodo atlikti tyrimai, pažangios subjektų priežiūros principais bei metodais nėra vadovaujamosi ir Konkurencijos tarybos atliekamos priežiūros praktikoje.

1.2. Dėl Įstatymo projekto 2 ir 3 straipsnių rengimą paskatinusių priežasčių

Įstatymo projekto 2 ir 3 straipsnių priėmimą sąlygoja būtinumas apsaugoti ūkio subjektų ūkinę komercinę veiklą, skatinti ir saugoti ūkio subjektų verslo plėtrą ar investicijas, įskaitant investicijas į naujų darbo vietų kūrimą iki kol nėra priimtas ir įsiteisės teismo sprendimas dėl Konkurencijos tarybos paskirtos baudos pagrįstumo. Šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas nustato, kad Konkurencijos tarybos nutarimo apskundimas nesustabdo jo vykdymo. Galiojančiu teisiniu reguliavimu ūkio subjektai iš esmės yra įpareigojami sumokėti jiems Konkurencijos tarybos nutarimu skirtą baudą dėl kurio pagrįstumo ir teisėtumo vertinimo, net ir apskundus Konkurencijos tarybos nutarimą, dar nėra pasisakęs pats teismas. Nors teisinis reguliavimas numato ribotas išimtis, kuomet ūkio subjektams skirtos baudos sumokėjimo pareiga yra stabdoma, jos praktikoje yra itin sunkiai įgyvendinamos ir faktiškai realiai neužtikrina šiomis nuostatomis siekiamų tikslų.

Įstatymo projekto 2 ir 3 straipsnių teikimą paskatinusios priežastys

⁹ Ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų pažangumo vertinimas (švieslentė) 2017 metų ataskaita [interaktyvus]: [https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/1_%20Ataskaita%20\(final\).pdf](https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/1_%20Ataskaita%20(final).pdf).

¹⁰ Ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių institucijų pažangumo vertinimas ŠVIESLENTĖ 2019 [interaktyvus]: https://eimin.lrv.lt/uploads/eimin/documents/files/Svieslente%202019%20_pristatymas%20sp_2020-10-11.pdf.

Išskirtinos trys esminės aplinkybės, lemiančios poreikį įtvirtinti Įstatymo projekto 2 ir 3 straipsniuose numatytą teisinį reglamentavimą.

Pirma, esamas teisinis reguliavimas, atsižvelgiant į tokiu reguliavimu siektus tikslus ir vėliau priimtus teisinio reguliavimo pakeitimus, šiai dienai leidžiančius nurodytus tikslus pasiekti efektyviau, yra perteklinis.

Šiai dienai galiojančių nuostatų, pagal kurias, skundo padavimas dėl Konkurencijos tarybos nutarimo nesustabdo nutarimo vykdymo, įtvirtinimas buvo grindžiamas¹¹ aplinkybe, kad ankstesnis teisinis reguliavimas, stabdęs baudų ir palūkanų priverstinį išieškojimą iki teismo sprendimo įsiteisėjimo dienos, galėjo sudaryti sąlygas nemokėti baudos visą bylinėjimosi laikotarpį (kuris dažnai užtrunka 2–3 metus), per kurį gali susidaryti aplinkybės, dėl kurių, net ir priėmus galutinį teismo sprendimą, patvirtinantį Konkurencijos tarybos nutarimą, priverstinis baudos ir palūkanų išieškojimas gali tapti nebeįmanomas. Manoma, kad galiojęs teisinis reguliavimas galėjo neatgrasyti įmonių nuo konkurenciją ribojančių veiksmų ir žalos vartotojams, nes, net ir nustatius pažeidimą ir paskyrus už jį baudą, ūkio ir viešojo administravimo subjektai galėjo išvengti baudos mokėjimo.

Aukščiau nurodytas rizikas, užtikrinant subjektų atsakomybės neišvengiamumą bei baudų atgrasomąjį poveikį, šiai dienai suvaldo galiojantys Konkurencijos įstatymo pakeitimai¹², įtvirtinantys Europos Sąjungos teismų jurisprudencijoje išplėtotą ekonominio tęstinumo principą, taikant atsakomybę dėl konkurencijos taisyklių pažeidimų, priimti įgyvendinus 2018 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą (ES) 2019/1 (toliau – Direktyva). Vienas iš direktyva siektų tikslų – užtikrinti, kad asmenys neišvengtų atsakomybės už baudų mokėjimą tiesiog pakeisdami teisinę ar organizacinę struktūrą (Direktyvos preambulės 46 punktas).

Remiantis Europos Sąjungos teismų praktika, korporatyvinis reorganizavimas ar verslo perleidimas nepanaikina atsakomybės už konkurencijos teisės pažeidimus, kuri pereina ekonominio tęstinumo principo pagrindu. Jei subjektas, kaltinamas konkurencijos teisės pažeidimu, nustoja egzistuoti, tačiau subjektą sudaręs verslas išlieka jį reorganizavus ar verslą perleidus tretiesiems asmenims, atsakomybės išvengimas nėra galimas. Taigi, bankroto, likvidavimo, pertvarkymo ar kitų aplinkybių, kurios gali įvykti bylinėjimosi metu, atsiradimas nepanaikina galimybės taikyti atsakomybę, todėl baudos ir jomis siekiami tikslai, net ir

¹¹ Konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 33, 39 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 4-1 straipsniu įstatymo aiškinamasis raštas.

¹² Konkurencijos įstatymo Nr. VIII-1099 1, 3, 11, 16, 17, 18, 19, 21, 22, 25, 26, 27, 29, 32, 33, 35, 36, 37, 38, 38-1, 40, 45, 53, 55, 57 straipsnių, priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 39-1 straipsniu, VIII skyriumi įstatymas.

sustabdyti Konkurencijos tarybos nutarimo galiojimą bylinėjimosi laikotarpiu, neišnyksta – Konkurencijos taryba vertina, ar bylinėjimosi tesime metu likviduotų subjektų teises ar pareigas yra perėmę kiti asmenys (Konkurencijos tarybos 2021 m. lapkričio 3 d. nutarimas Nr. 1S-119 (2021)).

Nesant ūkio subjekto ekonominio tęstinumo, kurio atveju baudos išvengimas dėl aukščiau nurodytų priežasčių savaime nėra įmanomas, t. y. ūkio subjektui faktiškai (subjektas likviduojamas) ar ekonomiškai (subjektas nebevykdo jokios ekonominės veiklos) nustoja egzistuoti be jokių jo teisių ir pareigų perėmėjų, baudos išieškojimo nukreipimas į tokį neegzistuojantį subjektą (ar subjektą, kuris trumpuoju ar vidutiniu laikotarpiu nustos egzistuoti) iš esmės reikštų nubaudimo funkcijos *per se* suabsoliutinimą (nubaudimą ir baudos išieškojimą pripažįstant vieninteliu konkurencijos taisyklių taikymo tikslu), paneigiant kitą – baudos atgrasomojo poveikio funkciją (kadangi bauda negali atgrasyti subjekto, kuris nebeegzistuoja ar netrukus nustos egzistuoti). Pati Konkurencijos taryba 2022 m. gruodžio 27 d. nutarime Nr. 1S-138 (2022) yra įvertinusi, kad baudos skyrimas subjektų, kurie nebevykdo ekonominės veiklos (tai yra, ekonomiškai yra nustoję egzistuoti), atžvilgiu nėra tikslinga, proporcinga ir teisinga priemonė.

Antra, esamas teisinis reguliavimas neužtikrina efektyvių galimybių faktiškai sustabdyti Konkurencijos tarybos nutarimo vykdymą ir išvengti neatitaisomos ar sunkiai atitaisomos žalos atsiradimo.

Konkurencijos įstatyme įtvirtinta galimybė sustabdyti priverstinį Konkurencijos tarybos paskirtos baudos sumokėjimą Konkurencijos tarybai pateikiant finansų įstaigos suteikiamą finansinę garantiją ir (arba) draudimo įmonės laidavimo draudimą paskirtos baudos sumai yra sunkiai įgyvendinama teisės norma smulkioms ir vidutinėms įmonėms. Nors Konkurencijos įstatymas finansų įstaigos suteikiamai finansinei garantijai ir (arba) draudimo įmonės laidavimo draudimui numato tik vieną sąlygą – Konkurencijos tarybos paskirtos baudos pilną padengimą – praktikoje Konkurencijos taryba finansinei garantijai ar laidavimo draudimui kelia ir papildomus reikalavimus, dėl kurių finansinės įstaigos atsisako suteikti finansinę garantiją ar draudimo laidavimą.

Finansinė garantija ar laidavimo draudimas, kaip baudos mokėjimo sustabdymo priemonės, neužtikrina ūkio subjektų interesų teismui sumažinus ar panaikinus baudos mokėjimą. Egzistuojantis teisinis reguliavimas nenustato subjekto kaštų, susijusių su finansinės garantijos ar draudimo laidavimo gavimu, ir žalos, susijusios su finansų įstaigos ar draudimo įmonės nustatytais subjekto veiklos apribojimais (pavyzdžiui, turto ar einamųjų sąskaitų įkeitimas, skolinimosi, investicijų, veiklos perleidimo ribojimai ir pan.), atlyginimo galimybės.

Administracinių teismų praktikos analizė neleidžia daryti išvados, kad teismai yra linkę taikyti ir reikalavimo užtikrinimo priemones, kaip pagrindą stabdyti Konkurencijos tarybos nutarimo rezoliucinės dalies, kuria paskirta bauda, galiojimą arba paskirtos baudos priverstinį išieškojimą. Remiantis viešai prieinama informacija, laikotarpiu nuo 2019 m. liepos mėn. – 2023 m. kovo mėn. administraciniai teismai nėra pritaikę reikalavimo užtikrinimo priemonių, kuriomis būtų sustabdytas Konkurencijos tarybos nutarimu paskirtos baudos priverstinis išieškojimas.

Trečia, šiuo metu galiojantis teisinis reguliavimas neužtikrina tinkamo viešojo ir privataus interesų balanso.

Konkurencijos įstatymo 33 straipsnio 3 dalies nuostata ir Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 2 ir 6 dalių nuostatos, kaip perteklinės ir neužtikrinančios efektyvių galimybių faktiškai sustabdyti Konkurencijos tarybos nutarimo vykdymą ir išvengti neatitaisomos ar sunkiai atitaisomos žalos atsiradimo, be aiškaus pagrindo itin griežtai suvaržo subjektų, kuriems Konkurencijos taryba savo nutarimais skiria baudas, teisėtus ir pagrįstus interesus.

Administraciniai teismai savo praktikoje yra pripažinę, kad Įstatymo projektu siekiamas grąžinti iki 2019 m. liepos 2 d. galiojęs teisinis reguliavimas užtikrino tinkamą ir proporcingą viešojo ir privataus interesų balansą. Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra atkreipęs dėmesį, kad Konkurencijos įstatymas iš esmės numatė „automatinį ginčo aktu paskirtos baudos ir palūkanų priverstinio išieškojimo sustabdymą po jo apskundimo teismui, tokiu būdu apsaugant teisėtus subjektų, dėl kurių nėra priimto galutinio ir neskundžiamo teismo sprendimo, interesus ir nepagrįstai nesuvaržyti jų galimybių sėkmingai ir efektyviai vykdyti ūkinę-komercinę veiklą, konkuruoti su kitais ūkio subjektais, investuoti, plėstis bei siekti kitų verslo tikslų, taip pat panaikinti ūkio subjektų netikrumą dėl to, jog jiems gali būti paskirtos piniginės baudos už konkurencijos teisės pažeidimus, kuriuos vėliau teismas pripažins neegzistuojant arba ženkliai sumažins už šiuos pažeidimus Konkurencijos tarybos paskirtas baudas“ (2016 m. gruodžio 29 d. nutartis administracinėje byloje Nr. eA-507-552/2018). Kartu Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas yra pažymėjęs, kad Įstatymo projektu siūlomas grąžinti iki 2019 m. liepos 2 d. galiojęs teisinis reguliavimas leido užtikrinti ir iki skundžiamo administracinio akto priėmimo buvusios padėties atkūrimą (2015 m. gegužės 27 d. nutartis administracinėje byloje Nr. AS-820-624/2015).

Mechanizmą, pagal kurį priežiūros institucijos sprendimo apskundimas automatiškai sustabdo priverstinį ūkinės veiklos priežiūros institucijos paskirtos baudos išieškojimą, nustato daugelis Lietuvos Respublikos įstatymų, pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos mažmeninės prekybos įmonių nesąžiningų veiksmų draudimo įstatymas, Lietuvos Respublikos asmens

duomenų teisinės apsaugos įstatymas, Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas, Lietuvos Respublikos vartotojų teisių apsaugos įstatymas, Lietuvos Respublikos energetikos įstatymas, Lietuvos Respublikos azartinių lošimų įstatymas, Lietuvos Respublikos Lietuvos banko įstatymas ir kiti. Todėl objektyvaus pagrindimo kodėl kitoks, labiau subjektų teises varžantis teisinis reguliavimas turėtų būti įtvirtintas Konkurencijos įstatyme – nėra.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projekto iniciatorius ir rengėjas – Lietuvos Verslo konfederacija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

3.1. Įstatymo projekto 1 straipsnyje nurodytų santykių reguliavimas

Įstatymo projekto 1 straipsniu siekiamos įtvirtinti Konkurencijos tarybos pareigos (funkcijos) teikti metodinę pagalbą ir konsultuoti, taip pat imtis kitų prevencinių veiksmų, padedančių užtikrinti konkurenciją reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų prevenciją ir laikymąsi, nėra aiškiai reglamentuojamos nei Konkurencijos įstatyme, nei Konkurencijos tarybos darbo reglamente.

Konkurencijos įstatymo 18 straipsnio 1 dalies 12 punkte įtvirtinta Konkurencijos tarybai tenkanti švietimo konkurencijos srityje funkcija. Švietimo funkcija nepaneigia Įstatymo projekto 1 straipsniu siekiamų įtvirtinti metodinės pagalbos, konsultacijų teikimo bei pažeidimų prevencijos funkcijų, kaip savarankiškų funkcijų, reglamentavimo poreikio. Bendra švietėjiška veikla savo turiniu nėra tapati individualizuotų ir konkrečių subjektų veiklos specifika parentų konsultacijų teikimui, kurių įgyvendinimo daugiausia yra siekiama Įstatymo projekto 1 straipsniu. Šiai dienai įstatyme įtvirtinta švietėjiška veikla, nedetalizuojant šios funkcijos įgyvendinimo, ir Konkurencijos tarybos savo nuožiūra vykdomas bendro pobūdžio konsultacijų teikimas nėra pakankamos ir efektyvios priemonės, siekiant užtikrinti valstybės skatinamą pažangią ūkio subjektų veiklos priežiūrą konkurencijos teisės srityje, ką patvirtina ir Ekonomikos ir inovacijų ministerijos atlikti Konkurencijos tarybos veiklos tyrimų rezultatai.

Konkurencijos tarybos bendra, kaip viešojo administravimo subjekto, pareiga teikti metodinę pagalbą ir užtikrinti pažeidimų prevenciją įstatymo lygmeniu yra įtvirtinta Viešojo administravimo įstatyme. Šio įstatymo 32 straipsnyje numatyta, kad ūkio subjektų konsultavimas yra neatsiejama ūkio subjektų veiklos priežiūros dalis, o 30 straipsnyje, kuriame reglamentuojami esminiai ūkio subjektų veiklos priežiūros principai, įtvirtintas metodinės pagalbos teikimo principas. Metodinės pagalbos teikimo principas reiškia ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių subjektų pareigas bendradarbiauti su ūkio subjektais, teikti vienodas ir neprieštaringas konsultacijas ūkio subjektams priežiūrą atliekančio subjekto kompetencijos

klausimais, įgyvendinti kitas prevencinio pobūdžio priemonės, padedančias ūkio subjektams laikytis teisės aktų reikalavimų.

Viešojo administravimo įstatymo 31 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad viešojo administravimo subjektas, atlikdamas ūkio subjektų veiklos priežiūrą, turi teikti metodinę pagalbą ūkio subjektams, siekti užkirsti kelią žalai teisės normų saugomoms vertybėms atsirasti (teisės aktų pažeidimų prevencijai) ir išlaikyti tvarų ekonominės veiklos vykdymą bei verslo plėtrą. To paties straipsnio 2 dalyje numatyta ūkio subjektų veiklos priežiūrą atliekančių subjektų pareiga priežiūrą vykdyti vadovaujantis Vyriausybės patvirtintu Gairių dėl ūkio subjektų veiklos priežiūros funkcijų atlikimo aprašu.

Viešojo administravimo įstatymo 31 straipsnio 2 dalyje minimos gairės, kaip atlikti ūkio subjektų veiklos priežiūros funkcijas, yra pateikiamos Institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo gairėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 511 „Dėl institucijų atliekamų priežiūros funkcijų optimizavimo“ (toliau – Gairės). Šiame teisės akte didelis dėmesys skiriamas viešojo administravimo subjektų pareigai vykdyti ūkio subjektų konsultavimą ir metodinės pagalbos teikimą bei pažeidimų prevenciją.

Gairių 5.7 punkte, siekiant pagrindinio priežiūros funkcijų optimizavimo tikslo, keliamas priežiūros funkcijų uždavinys – keisti priežiūros institucijų misijos sampratą, akcentuojant metodinės pagalbos ūkio subjektams teikimo, kitų prevencinių priemonių, užkertančių kelią teisės aktų pažeidimams, įgyvendinimo svarbą, poveikio priemones taikant kaip *ultima ratio* priemonę. Gairių 7.5 punkte atskirai išskiriamas konsultacijų ir metodinės pagalbos principas. Gairėse pabrėžiama, kad ūkio subjektų konsultavimas turi būti neatsiejama ūkio subjektų veiklos priežiūros dalis, aktyviai vykdoma ir viešinama priežiūros institucijos prioritetinė priemonė. Įgyvendinant šią nuostatą, numatoma priežiūros institucijų pareiga išteklius perskirstyti taip, kad būtų visiškai patenkintas ūkio subjektų konsultavimosi poreikis, o taikomi konsultavimo būdai užtikrintų vienodų ir geros kokybės konsultacijų teikimą.

Bendrasis metodinės pagalbos teikimo reglamentavimas yra pateikiamas ir Lietuvos Respublikos teisės gauti informaciją ir duomenų pakartotinio naudojimo įstatyme bei Asmenų prašymų ir skundų nagrinėjimo viešojo administravimo subjektuose taisyklėse, patvirtintose 2007 m. rugpjūčio 22 d. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimu Nr. 875.

3.2. Įstatymo projekto 2 ir 3 straipsnyje nurodytų santykių reguliavimas

Konkurencijos įstatymo 33 straipsnio 3 dalis nustato, kad skundo padavimas dėl Konkurencijos tarybos nutarimo, kuriuo ūkio subjektui ar viešojo administravimo subjektui paskirta bauda, nesustabdo Konkurencijos tarybos nutarimo vykdymo, išskyrus atvejus, kai Konkurencijos taryba, vadovaudamasi Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 7 dalimi, priima

sprendimą nesikreipti į antstolį dėl baudos priverstinio išieškojimo arba jeigu teismas nusprendžia kitaip.

Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 1 dalis nustato, kad ūkio subjektas ar viešojo administravimo subjektas Konkurencijos tarybos paskirtą baudą privalo sumokėti į valstybės biudžetą ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo nutarimo paskelbimo Konkurencijos tarybos interneto svetainėje dienos.

Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 2 dalis nustato, kad ūkio subjektui ar viešojo administravimo subjektui nesumokėjus baudos per šio straipsnio 1 dalyje nustatytą terminą, skaičiuojamos Civilinio kodekso 6.210 straipsnio 2 dalyje nustatyto dydžio palūkanos. Palūkanos pradedamos skaičiuoti nuo kitos dienos po to, kai sueina šio straipsnio 1 dalyje nustatytas terminas. Palūkanos yra skaičiuojamos kiekvieną dieną ir baigiamos skaičiuoti tą dieną, kai bauda sumokama į valstybės biudžetą, bet ne ilgiau kaip 180 dienų. Palūkanos neskaičiuojamos Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 4 dalyje nustatytu baudos ar jos dalies mokėjimo atidėjimo laikotarpiu ir 39 straipsnio 7 dalyje nustatytu atveju, kai Konkurencijos taryba priima sprendimą nesikreipti į antstolį dėl baudos priverstinio išieškojimo.

Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 6 dalis nustato, kad ūkio subjekto ar viešojo administravimo subjekto nesumokėta bauda ir palūkanos išieškomi į valstybės biudžetą. Konkurencijos tarybos sprendimas dėl priverstinio baudos ir palūkanų išieškojimo yra vykdomasis dokumentas, pateikiamas vykdyti antstoliui Civilinio proceso kodekso nustatyta tvarka ne vėliau kaip per vienus metus nuo Konkurencijos tarybos nutarimo, kuriuo ūkio subjektui ar viešojo administravimo subjektui skirta bauda, priėmimo dienos. Šis terminas pratęsiamas bylinėjimosi teisme laikotarpiui, jeigu baudos ir palūkanų priverstinis išieškojimas buvo sustabdytas, vadovaujantis šio straipsnio 7 dalimi, arba teismui laikinai sustabdžius Konkurencijos tarybos nutarimo vykdymą.

Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 7 dalis nustato, kad Konkurencijos taryba priima sprendimą nesikreipti į antstolį dėl priverstinio baudos išieškojimo bylinėjimosi teisme laikotarpiu, kai Konkurencijos tarybos nutarimas, kuriuo paskirta bauda, apskundžiamas teismui ir ūkio ar viešojo administravimo subjektas pateikia Konkurencijos tarybai finansų įstaigos suteikiamą finansinę garantiją ir (arba) draudimo įmonės laidavimo draudimą, kurie padengtų paskirtos baudos sumą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

4.1. Įstatymo projekto 1 straipsniu siekiamos naujovės ir jų planuojamas rezultatas

Įstatymo projekto 1 straipsniu siekiama įtvirtinti valstybės skatinamos pažangos verslo priežiūros principus ir metodus Konkurencijos tarybos atliekamos priežiūros kompetencijų srityje. Tuo tikslu siekiama aiškiai apibrėžti ir įtvirtinti Konkurencijos tarybai tenkančias metodinės pagalbos teikimo bei konsultavimo funkcijas, taip pat nustatyti aiškias teises prielaidas Konkurencijos tarybai imtis kitų Viešojo administravimo įstatyme ar kituose teisės aktuose nustatytų priemonių, padedančių užtikrinti konkurenciją reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų prevenciją. Siūlomi teisinio reglamentavimo pakeitimai sudarys prielaidas gerinti ūkio subjektų veiklos priežiūrą, sudarys sąlygas praktikoje veiksmingiau taikyti konkurencijos teisės taisykles, išvengti konkurenciją reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų dėl netinkamo konkurenciją reglamentuojančių teisės aktų supratimo ar jų interpretavimo, skatins tarpusavio bendradarbiavimą ir pasitikėjimą Konkurencijos tarybos veikla.

4.2. Įstatymo projekto 2 ir 3 straipsniais siekiamos naujovės ir jų planuojamas rezultatas

Įstatymo projekto 2 ir 3 straipsniais siekiama įtvirtinti, kad subjektai, kuriems Konkurencijos taryba nutarimu paskyrė piniginę baudą, neturi pareigos jos mokėti tol, kol teismas priims galutinį ir neskundžiamą sprendimą, jeigu toks Konkurencijos tarybos nutarimas yra skundžiamas teismui. Siūlomi pakeitimai leis išvengti situacijų, kai nesant galutinio ir neskundžiamo teismo sprendimo ūkio subjektai privalo sumokėti tokio dydžio baudas, kurių sumokėjimas galėtų nepagrįstai apriboti ūkio subjektų ūkinę komercinę veiklą, sustabdyti plėtrą bei investicijas, įskaitant investicijas į naujų darbo vietų kūrimą ar visiškai sutrikdyti ūkio subjekto veiklą, ypač tais atvejais, kai teismo sprendimu paskirta bauda vėliau sumažinama ar apskritai panaikinama.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamų Įstatymo projekto pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Įstatymo projektas neigiamos įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo projektas turės teigiamą įtaką verslui ir valdžios institucijoms, kadangi juo sudaromos sąlygos gauti individualias ir veiklos sričiai aktualias konsultacijas bei metodinę pagalbą Konkurencijos tarybos atliekamos veiklos priežiūros kompetencijos klausimais. Sumažinama rizika dėl konkurenciją reglamentuojančių teisės aktų pažeidimų. Išankstine pažeidimų prevencija kuriama stabilesnė verslo aplinka, skatinamas bendradarbiavimas ir

didesnis asmenų ir visuomenės pasitikėjimas Konkurencijos tarybos veikla. Išvengiama situacijų, kai nesant galutinio ir neskundžiamo teismo sprendimo ūkio subjektai privalo sumokėti baudas, galinčias sutrikdyti ūkio subjektų veiklą.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Atsižvelgiant į tai, kad Įstatymo projektu bus įtvirtinamos papildomos Konkurencijos tarybos funkcijos ir panaikinama Konkurencijos įstatymo 39 straipsnio 7 dalis, priėmus Įstatymo projektą, iki jo įsigaliojimo turės būti pakeistas Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos darbo reglamentas, patvirtintas Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos 2018 m. vasario 1 d. nutarimu Nr. 1S-10 (2018) „Dėl Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos darbo reglamento patvirtinimo“.

9. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka lietuvių kalbos normas.

Įstatymo projekte nepateikiama naujų sąvokų ir nėra sąvokas įvardijančių terminų, todėl jie nėra vertintini Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projekto nuostatos neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms ir atitinka Europos Sąjungos dokumentus.

11. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymo projektui įgyvendinti įgyvendinamųjų teisės aktų nereikia.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymo projekto nuostatoms įgyvendinti valstybės, savivaldybių biudžetų ar kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų neprašyta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

„Konkurencijos teisė“, „konkurencija“, „Konkurencijos taryba“, „ūkio subjektas“, „viešojo administravimo subjektas“, „Konkurencijos tarybos funkcijos“, „metodinės pagalbos teikimas“, „konsultavimas“, „pažeidimų prevencija“, „pažangi ūkio subjektų priežiūra“, „ekonominė sankcija“, „bauda“, „bauda už konkurencijos teisės pažeidimus“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.